

József Attilának, baráti körének mintájára, sokáig meghatározó élménye volt a ke-sergés az igazságtalannak és értelmetlennek érzett trianoni döntés miatt. Juhász Gyula soraiból nem tudunk meg semmit, ő valószínűleg megelégedett azzal, hogy vitatkoztak, s közben borozgattak. József Attila azonban – úgy látszik – nem elégedett meg a szokásos panaszszóval. A vita tényleg viharos lehetett, s még napokkal később is in-tenzíven foglalkoztatta József Attilát. Bár soraival elsősorban Juhász Gyulát egészítet-te ki, róttá meg, kritikáját Papp Józsefnek fogalmazta meg. November 7-én a SZÉPSÉG KOLDUSA című kötetbe a következő, már radikális szembenállást kifejező ajánlást írja:

*Papp Jóska
bátyámnak szeretettel és a kollektív
magyar jövő előredobott harcosaként
ezeket az immár megtagadott verseket.
Szeged, 1924. nov. 7.*

József Attila

Közben fokozatosan azonosul szegedi barátai másik csoportjának érvelésével, akik a l'art pour l'art helyett a l'art pour l'homme elvét vallották, s akik a cselekvésben lát-ták a megoldást. Szinte kitepte magát a vidéki fásultságból. Lázadása erőteljesebb lett. Költészetéből fokozatosan elmaradt a bánat- és magyarságkultusz.

József Attila kéziratainak árfolyama érdekesen alakult az elmúlt évtizedekben. Az öt-venes években a kultúrpolitika zászlajára tűzte a költő nevét, és ideológiai, politikai céljaira sajátította ki költészetének egy részét. A gyűjtőmunka kezdetén „illet” köz-gyűjteménynek ajándékozni minden tőle származó kéziratot és rá vonatkozó doku-mentumot. Függetlenül a politikai propagandától, költészetét a versszerető olvasók mindig nagyra értékelték, megbecsülték. Verskéziratainak és leveleinek mégsem volt anyagi értékük. A piacgazdaság kialakulásával, a magángyűjtők megjelenésével azon-ban megváltozott a helyzet. Egy-egy vers kikiáltási ára az aukciókon több százezer fo-rint. A most ismertetett kéziratokat a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának támogatásával vásárolta a múzeum. Az elsőt távoli rokonoktól, az utóbbit aukción.

Závada Pál

MILOTA ELŐADÁSAI AZ ELNÖKVÁLASZTÁS RÓL

Drága családom és egyéb hallgatóim!

Persze mindnyájatok közül leginkább teveled szeretném megértetni, édes Mariskám, hogy mit miért csináltam, de szerintem ezt te legszívesebben betapasztott füllel hall-gatnád, mert az én csavargóéletem annyi csetepaténknek volt már oka. Magavisele-

tem a te szemedben – hát, igen, főleg a hajdani sajnálatos nőügyek miatt – már soha nem lehet ártatlan, akárhányszor kérek is bocsánatot. Tudom, hogy ezekből a mozgalmas hatvanas évekből máig ezer tüske maradt benned, még ha azon voltam is mindig, hogy a kalamajkákat veled eligazítsam, a sérelmeidet kioltsam és földúlt lelked háborgását elsimítsam, meg a testedét, ugye, a gömbölyű helyeken, üss a számra, de bocsásál meg, mert tudod, hogy így volt.

Amit ma el akarok mondani, az mindennek a kezdete és kiváltója, az a bizonyos 1963-as téeszelnök-választás. S mivel az utánunk jövők nyilván foszlányokat látnak csak előtűnni e hajdantól időkben, hát őket képelem ide magamnak hallgatóságul, Jancsi fiamat, Erkát vagy mondjuk a könyvtáros Ancikát.

Előtte még csak annyit: Én tisztában vagyok veled, hogy amikor '88 őszén végleg letettem a kezem a mi téeszünkről, te azt remélted, hogy véget vetek az évtizedekig tartó lótás-futásnak, és tán most valóságosan is megnyugszom végre. Hogy odaülök, Mariskám, a tűzhely és az asztal közt billegő szoknyád mellé a konyhadíványra, s a disznótetésen kívül majd csak a kaptárjaimhoz megyek ki néha a méhesbe. Ehelyett én – és látod, ismét csak neked beszélek, drága feleségem! – már megint nem a te kedvedet kerestem reggeltől estig, ahogy addig sem, hanem most is a mások kacifántos gondja-baja hozott folyton lázba, az, ha olyat kellett tető alá hoznom, amit nehéz.

Hiszen ismertél elég jól, Mariskám, tán csak nem akarsz azt mondani, hogy olyan nagyon elcsudálkoztál?, még ha tudom is, hogy mindez már megint fáj neked, mert szép öregségre, derűs nyugalomra vágytál énvelem, ha már a fiatalságunkban ugyanez nem jutott ki neked! De hát mindig ilyen voltam, alkatomból kifordulni vénkoromra még bajosabban tudtam volna, mint addig, hacsak az erő vészes megfogyatkozása nem szegezett volna ágyhoz, amit eddig sikerült megúsznom. És mert jobban eligazodtál rajtam, mint én saját magamon, hamarabb is tudtad mindig, hogy mire mi következik, hát meglepetés nem ért, noha ez sovány vigasz, tudom.

Na de mondd meg, hát kicsoda állt volna oda az általam Harmadiknak csúfolt Cesznek elé, ha nem én, akit a helybeli népség valahogy mégiscsak a szószólójának tartott mindig?, még ha rangot hivatalosan nem viseltem is sosem, és arról pecsétes papírom nem volt, hogy bármire is megválasztottak vagy akár kineveztek volna. Ki mondta volna a képébe (csak zárójelben, a gyengébbek kedvéért, hogy a Cesznek neve magyarul fokhagymát jelent, amit méhek közelében tilos fogyasztani), hogy na, barátom, ezennel vége, a pártotok feloszlott, hát ürítsétek ki szépen az Adamec-villát!? Amit az elődeiddel együtt elzabráltatok, mondom neki, pedig nem volt rá jogotok, csak ízlésetek, az volt, azt meg kell hagyni, merthogy ez a legszebb ház itt, a falu közepén, ezért most már legfőbb ideje, hogy valami értelmes dologra használjuk. Hát csak tátogott, hogy öröm volt nézni!

Hogy hát én kinek a nevében...?, hogy melyik pártot képviselem?

Pártot?, rossebet pártot, mit érdekel engem!, csak pakolja ki innét sürgősen a cuccát! Majd az önkormányzat is meghozza a határozatot, ha megalakul, ne aggódjon, de hát az még legalább fél év, mondom, és addig is minek vesztegetnének az időt, nem igaz?

Hát hogy evvel a sok mindennel ő most hova hurcolkodik.

Mondom, szerintem nem akkora nagy gond, bútorok maradnak, személyes holmitak viheti haza, az aktáknak további intézkedésig a község háza irattárát javaslom, majd onnét elviszi a levéltár, amit akar, mi itt a probléma? Saját magadról pedig, mondom, dönthetsz szabadon te is, énszerintem legjobb volna otthon, a kiskonyhát megcélozni, de ha te még mindig érzel valami ambíciót mocrorgni magadban, Sanyikám, áll-

jál csak be bátran valamelyik régi vagy akár új zászló alá, aztán próbáld magadat megválasztatni Negyediknek is, hátha.

Milyen Negyediknek?

Felejtsd el, mindegy!

Hát hogy ő most már inkább nem...

Nem csudálkozok, mondom, odaadó híveid maroknyi csapata, úgy néz ki, alaposan megfogyatkozott, úgyhogy bölcs a döntés, a viszontlátásra!

Kész, ennyi volt, persze teneked, Mariskám, elégszer elmeséltem már, de talán van, akinek új még. És csak annyit hozzá, őszintén mondom, hogy nem kísértett meg a bosszú, nem éreztem úgy, hogy megfizettem volna neki, sőt attól kezdve a Cesznek aztán kevésbé utáltam, mint addig, pedig azt szokták mondani, hogy akinek ártottunk, azt utána még jobban gyűlöljük, hogy ezzel visszafelé mindinkább indokoljuk a tettünket. De mondom, bosszú, az nem volt, és különben se magamnak vettem elégtételt, hanem a falunak.

Pedig a magam sérelmére is gondolhattam volna, de hát a csaknem húsz év alatt kipárolgott belőlem addigra már. Hiszen megmondtam én a Ceszneknek mindjárt '71-ben, amikor a másfél év fölfüggesztettet megkaptam, és kirúgtak a téeszből, hogy: Jól van, ne fáradj, nem kell, hogy megagitáljal engemet, Sanyikám, spórold meg, hogy kiszáradjon a szád a magyarázkodásban, hát hiszen tudom, hogy ebben az ügyben téged csak zsinóron rángattak, mert a feletteseidnek voltam én szálka a szemében, a járásnál! Hogy te olyan magasra telefonáljál, a megyei pártbizottságra meg a rendőrkapitányságra, ahová addig még gondolni se mertél, ilyesmit te saját magadtól soha nem tettél volna. Teveled ezt megcsináltatták! Hogy jelentsél föl engem, merthogy ugye a téesz csirketelepéhez bontásból, fillérékért szereztem olyan acélszerkezeteket, amilyeneket különben egyáltalán sehol nem lehetett kapni. Te, mondom, ilyet nemcsak azért nem találnál ki, mert ahhoz túl együgyűnek születtem, hanem azért se, mert ijedősebb vagy annál. Amire, ha mindezt összeadom, talán még azt is mondhatom, hogy végső soron a jóindulat jele nálad. Valahol.

Együgyűnek?, hogy érted, hogy...?

Együgyűen egy ügyben hiszel.

Hát igen, hogy ő jobbat nem tud, mint hogy hisz egy ügyben.

Jól van, nem baj, és eljöttem. És mehettem alkalmi munkásnak. Míg aztán valakivel föl nem hívtam a Cesznek figyelmét saját magamra, hogy hát micsoda dolog, hogy ez a Milota mint közveszélyes munkakerülő csak teng-leng itt a faluban, amit a be nem álló szájával csak föllazít, mire föl a Cesznek utasítást adott Matuska kátéeszelnöknek az én kényszerfoglalkoztatásomra. Mert hát ez volt a célom, le volt már zsírozva Matuska Janival előre, hogy raktárosi munkakörbe bűjtatva most már önekik működők tovább mint anyagbeszerző. Kapcsolataim voltak, na, Pesten meg minden útba eső és nem eső városban, s ez nélkülözhetetlen volt abban az időben.

Harmadik párttitkárunk pedig, hát istenem, buta volt, mit tegyünk, lehet, hogy ez sematikus, de így volt. Minthogy pedig különösebben elvetemlően rosszindulatúnak se mondhatom, ezért aztán helyi szinten a mi ellenállásunknak se kellett valami hősies magasságokba emelkednie. Ami egyáltalán a Cesznek döntésétől függött, abban többnyire sikerült őt hol egyszerűbben, hol rafináltabban eligazítanunk, hogy úgy forduljon a helyes irányba, hogy szinte maga se vegye észre.

Mindez persze, hogy ki ne felejtsem, csak a hatvanas évek közepétől volt így, hiszen mást ne mondjak, '57-ben, mint frissen hadrendbe állított Harmadik főkáder, Cesznek

is lankadatlanul papolta, hogy a munkásosztály ellenségei meg csírájában elfojtani és a többi hasonlót. Míg ezalatt az arra szakosodott vattakabátosok mifelénk is portyáztak eleget, és tízesével fogták be, verték össze meg csukták le azokat, akik minderre már '56 őszen ki voltak szemelve. Akár azért, mert a szovjet emlékműre aznap drótkötélhurokkal kapaszkodtak föl, hogy a hernyótalpas diadalmas pfujozások közepete boríthassa rá a műkö obeliszket a gyöngykavicsra, akár egyéb cselekményért vagy csak hangos szóért. De a lefogottak közt akadtak, akik semmit se csináltak, csupán rosszkor tartózkodtak rossz helyen. Kis híján rám is sor került, mert már akkor is csak egy hajszállal úsztam meg a sítet, de most nem erről akarok beszélni. És nem is arról, hogy három évtizeden át, ami egyébként dermesztően hosszú idő, szerencsére senkinek se jutott eszébe, hogy minekünk a Harmadik Cesznek helyett valaki olyat rakjon a nyakunkba, aki jobban hasonlított volna ahhoz az elődjéhez, aki '49-től '57-ig községünk e feladatkörében Másodikként töltötte be a posztot.

Hanem arról, hogyan választottuk meg '63-ban Kuhajda Samut téeszelnöknek. De mielőtt belekezdenék, muszáj egy kicsit pihennem, addig kikapcsolom a magnót.

*

Kedveseim, szóval a Kuhajda-választásnál tartottam, ugye.

Aki nem tudja, csak annak mondom, hogy ennek a Samunak az apja annak a Kuhajda Márton máktermesztőnek volt a kisebbik fia, akiről, úgy emlékszem, meséltem már nektek. Tudjátok, akinek Mákony volt a csúfneve, és nyilván nem véletlenül. Habár ennek egyértelmű magyarázatát és hátterét végül nekem se sikerült tisztáznom, mert a történet felgöngyölítését máig is gátolják bizonyos ellentmondások, s még az sem biztos, hogy a húszas évekig kell-e visszanézni, avagy még korábbra.

Az egyik mendemonda szerint a mák szíromhullása után, mikor a kékesen méregzöld gubók már galambtojásnyira híztak, Kuhajda ültetvényeit sötétedéskor bicskaborotvás páriák tucatjai szállták meg, akikkel erős fogadalom tétellett nyilván, hogy sem a bemetszésről, sem a kés fokával való lekapargatásról vagy a hold fényénél eszközölt gyűjtögetés egyéb teendőiről nem beszélnek soha senkinek, hacsak a nyelvük is ki nem volt vágva már eleve, nehogy kikotyogják a tiltott művelet s a kinyert sziruptermék nevé, nem szólva gádzajuknak vagy az ő felvásárlójának a kivoltáról.

Mások ellenben úgy mondták, hogy a zrányikot volt így!, merthogy ezt csak a fél-nótás bátya Kukucska hadoválta, ki valahonnan Mandzsúriából, félig-meddig elme-háborodottan vetődött haza a fogságból, ahol tán ilyesmit is csináltattak velük, de az is lehet, hogy ő is csak látta vagy hallotta, hiszen ha majdnem a fél arca meg a füle hiányzott is az öregnek, a nyelve azért épségben megvolt. Hogy tehát ez nevetséges, titkos gubómetszők itt nem ólálkodtak a határban sosem.

De hogy években át viszont igenis zölden vágatta le máktábláinak java részét a Kuhajda Márton! Micsoda? Úgy ám, és csak mosolygott, mikor azt firtatták, hogy ugyan minek. Vagy annyit felelt csupán, szemével csippentve közben, hogy belepte a szipoly. (Pedig hát ugyan már!, a mákszipoly akkora kárt nem csinál, egészséges mák-fejeket nem is bánt, hiszen kis piros lárvái csak olyan gubókban kelnek ki, amiket a mákbogár annak előtte megfertőzött már.)

De mit csinálsz te, Marci, avval a rengeteg zölddudvával?

Megetetem a számarcsordával. Jó bő vért csinál. Meg olyan fáin, sűrű teje lesz a mák-kórótól a számarkancának, hogy ha azt frissen fejve issza esténként a férfiember, nagy természete támad tőle!, nem tudtad?

Beszélsz a világba, Marcikám, zöldségeket összevissza! Nincsen is szamarad!

De még lehet, válaszolta Kuhajda Márton.

Vagy pedig: Dehogynincsen!, felelte. Az egyik már meg is próbálkozott vele, hogy az aprított zöldmákot megetesse a kecskéjével.

S erre már állítólag elröhögte magát az illető, aki Mártont faggatta, hogy: Na és használt neki a kecsketej?

Hát, felelte Kuhajda Marci, én is ezt kérdeztem tőle másnap, amúgy a Kústyik Jani volt az, hogy mondom, na, Janika, aztán az asszony örült-e az éjjel?

Hú, hogy erre meg arra, hát a kecske, azt mondja, meg se akarta enni az abrakot!

De hát mézzel meglocsoltad-e?

Mézzel?, néz nagyot Janika.

Hát csakis, mákot csak mézzel! Na jó, kecskének a marhaméz is megteszi, a répa-melasz.

Melasz!, hát ki tud ahhoz hozzájutni?

Elmész a cukorgyárba, hogy azt üzeni az asszony...

Ugyan már, az egész nem ér meg annyit!, legyintett a Kústyik Jani csalódottan, s nagyon úgy látszott, hogy a feleségére gondol, mesélte állítólag Kuhajda Márton, amit viszont én talán Feuer ügyvédtől hallottam így.

Na de Ernő bátyám, mondom a Feuernek valamikor '61-ben egy kocsmasztalnál, te talán tudod, végül is hát minek szírvágózták le nyersen a Kuhajda mákját?

Tudom vagy csak azt hiszem, mert látni én se láttam, hisz éjszaka csinálták. De kérdés, ha láttam volna, tudnám-e valóban is akkor. Szóval így hallottam: A mákültevényt akkor kellett lekaszálni, amikor a legpompásabban virágzott. Képzeld el ezt látni!, mintha egy hadosztálynyi zsenge gyalogosszűzet, fátyolos menyasszonyt hajtánál csatamezőre, hogy mind kardélre hányják! Hull a szírom a tavaszi holdfényben, óriás pelyhekkkel, mint egy álombéli havazás, míg az összes mákleánykát le nem vágják, ősszenyalábolva kévébe nem kötik... És hófehér a vérük...!

Ernő bácsi, te sosem akartál költő lenni?

Én? Minek akartam volna, mikor az vagyok?!

Szóval mi végre volt ez a kaszabolás?

Vitték a kévéket rögtön a gyűjtőhelyre, szekerekkel vagy tehervonaton, mert nem tudom, hogy hol volt, ott pedig máris, nehogy befülledjen és megerjedjen, hányták bele az extraktor nevű gépalkotmányba. Vagyis afféle aprító- vagy zúzómasinába, melyben volt egy kivonó folyadékkal teli tartály, és ebben a lében ázott ez a zöldmákszűzalék, mígnem kellő keverés után az extraktorból egy folytonos működésű présbe nem került. A kisajtolás után hordókba töltötték a kivonatot meg a préslevet, és elszállították a gyógyszergyárba, ahol aztán bepárolták lekvársűrűre. Na, ettől fogva nem kellett sietni, hiszen a morfinkivonási eljárás további teendőit, amiket én már elmondani nem tudok, szépen beoszthatták maguknak a következő mákaratásig.

Szóval teszerint a Kuhajda Márton vagy Mákony, mert tudod, hogy így nevezték, gyógyszergyári beszállító volt. Ernő bátyám!, és nem volt neki egy máktermeltetője vagy felvásárlója?

Biztosan volt.

Egy Dunkeldorfer Ignác nevű?

Nem tudom.

No, eddig rendben is lett volna, habár ehhez további részletekkel szolgálni senki nem tudott, sőt még csak meg sem erősítették nekem az Ernő bácsi meséjét.

Hanem később egyszer csak Antalóczi doktor úr viszont azt mondta, de sajnos már cimborájának, Feuer ügyvédnek a halála után, hogy egy fenét. Összevissza beszélt ez az Ernő. Beértek szépen a Kuhajda ültetvényei, letörték és kicsépezték a mákot annak rendje-módja szerint, majd pedig a száraz gubókat szállították el gyógyszergyári felhasználásra. Éppen úgy, mint manapság.

Jó, de nem telt bele két hét, és a hajdani „intelligens ultiasztal” harmadik tagja, Mihalkó, a nyugalmazott matematikatanár mégiscsak visszanyúlt ismét a háztáji ópiumkalács nevű első verzióhoz. Hogy ő egészen biztos benne. Mást ne mondjon: Jól emlékszik a Mákony lányára, Kuhajda Ilonára, a szerencsétlen sorsú szép ügyvédnőre, aki mint morfinista pusztult el. Meg a férjére, akit Feuer Ernő bácsi mint kollégát persze még jobban ismert. Nem mesélt nekem róluk?

De, mesélni mesélt, nevettem el magam. Ami viszont, mondom, nem feltétlenül jelenti, hogy avval az igazsághoz kerültem közelébb. Na de a jó pár év alatt megszoktam én ezt a maguk kártyaasztalánál, ha nem haragszik meg, hogy ezt mondom, drága tanár úr.

Nem tudtam hát kideríteni a Kuhajda-mákföldek rejtejtélyét.

Mert hátha ez a Dunkeldorfer (nem tudom, hogy ragadt ez a név a fejembe, talán kitaláltam) mint patikárius drogista hol így, hol pedig amúgy vélekedett az alkaloidokról!, függően attól, hogy üzletet éppen miben szimatolt. Hogy először mondjuk azt vallotta, stimulálja ki-ki a testét-lelkét olyan szerekkel, amilyenekkel akarja, ezért bízást rendelhetett Kuhajdától ópiumvakarékot akár korlátlanul is. Utána meg ellenkezőleg, az új eljárást pártolta, melynek során a gyógyszernek való morfint – kiiktatva az ópiumszirup gyűjtögetésének fáradságos és egyben a szerrel való visszaélésre csábító aktusát – közvetlenül vonják ki a zöld máknövényből. Ezért előbb hátha mégis arra biztatta Kuhajdát, hogy titokban tényleg fehérvérét vegyék a süldő mákleánykáknak az éjszakai metszők, hogy ő ezt – ördög tudja, miféle – rituális praktikákhoz használhassa föl, nyilván nem akármilyen haszonnal. Később viszont, az ipari morfinkivonás és ópiumüldözés korában, már a kamasz mákok lekasabolása és üzemi feldolgozása látszott a drogistanak kifizetődőbbnek. Vagyis hátha így is volt, úgy is volt, s a legendák nem zárják ki egymást.

Sőt még le is lehet az egésznet tagadni, de hogy hazugul-e vagy joggal, ki tudja ezt ma már?!

Na de ma sem maradt már időm az elnökválasztásra, majd elmesélem holnap.

*

Milota Gyurka beszélek ismét a vinyicabéli méhesemből, szép jó reggelt mindenkinek! Nem fogok most már elkalandozni.

Tehát hogy rátérjek, mivel is kezdődött el az én szóban forgó korszakom: Azzal, hogy '63-ban Kuhajda Samut választottuk meg téeszelnöknek.

Tinektek, ifjúság, ez a mondat sokat nyilván nem mond, pedig mind a négy állítá-sa elképesztő: hogy ugyanis milyen posztra hogyan állítottunk kicsodát és mikor.

Példátlan volt ez az elnökválasztási eset először is azért, mert Szamo barátom (így szólítjuk őt tótul) a maga jó gazdaszarmazásánál fogva politikailag majdnem olyan fekete seggűnek számított, mint én, noha neki nem az apja, hanem csak a nagybátyja volt rajta a ká-listán, amely lajstrom persze, hiába hogy eltörölték a kulákkérdést, és már három éve benne meneteltünk a kollektív mezőgazdaságban, továbbra is ott volt a Harmadik Cesznek fiókjában. Meg a memóriájában főleg, mint egy elemi iskolai

névsor, amit még nagypapa korában is fölmond az ember az osztálytalálkozón. Magyarán: '63-ban másutt még brigádvezetőnek sem igen sikerült a magunkfajtajút megtenni, nemhogy elnöknek, habár a mi példánkon felbuzdulva aztán a többi téezsben is nekifogtak, hogy rátermettebb gazdabrigadérosokat rakjanak a bandák élére, melyeket akkor már inkább hasonszőrűekből verbuváltak össze. Belátták, hogy így mégiscsak hatékonyabb lesz az üzemmenet, mint elkötelezettségi, megbízhatósági alapon.

Volt egy vicc, ismeritek? A katonaságnál mondogattuk, amit én '52-től az R. Mátyás Fekete Seregében, vagyis mint muszos szolgáltam le, hogy azt mondja: „Katoná! Maga szerint mit jelent a megbízhatóság?” „Jelentem, én nem is voltam szolgálatban!” „Kuss, nem azt kérdeztem! Örvezető! Mi az, hogy megbízhatóság?” „Jelentem az, hogy hát... mikor megbízik a hatóság...” „Kutyafaszát! Tizedes, mi a megbízhatóság?” „Jelentem, ha megbíz a hatóság, ha nem!”

Ha leesett, akkor mondom tovább.

Na tehát, a legnagyobb képtelenségnek mégis az számított, hogy mi tényleg megválasztottuk a Kuhajda Szamót. Hogy ez miként sikerült, azt mesélem el.

Egyszer volt, hol nem volt, mert tényleg nem tudom, mikor és honnan lett, volt egy fából vaskarika. Amit a kolhozok népének orrába csíptettek bele, mint valami népviseleti klipszet. Mégpedig, hogy mint „önkéntesen” szövetkezett tagságnak a közgyűlésen magának kell „demokratikusan” rábólintania vezetőire, de úgy ám, hogy ennek az orrkarikának az istrángját eközben a főelvtársak tartják a markukban. Akik ott vigyáznak, mint fedezetéskor az istállólegények, és odacsördítenek az ostorral, ha a kivezetett fedezőmén nem arra a kancára akarna fölugrani, amelyikre kell. Azt mondják, na, baszd meg!, de mi mondjuk meg, melyiket, mert hoztunk is szabad választást, meg nem is. Hogy mért bohóckodtak a téezseknél evvel, ahelyett, hogy a kiszemeltet egyszerűen ukázba adták volna, én máig sem tudom.

De ha már így van, jól van.

Történt pedig, hogy pár héttel az eset előtt, amit el akarok mondani, valami ekevasügyben Szöllősre kellett mennem Hobot Lajcsi cimborámhoz, de az meg bent ült éppen a Viharsarok közgyűlésén, így hát a nyitott ajtóból végignézttem, hogyan választanak elnököt, innen tudtam, hogy megy ez – hát akkor:

Te!, mondom a Kuhajda Samunak, csináljunk valamit!

Na, hogy micsodát már megint. Mert szokva volt már nap mint napi agyszüleményeimhez.

Mi lenne, mondom, ha megkavarnánk a dolgot? Teszerinted nem gyalázatos, hogy ezt az agyalágyult Burinát akarják megtenni elnöknek csak azért, mert ki se látszik a Cesznak seggéből?! És ennyire szarnak már a látszatra is, hogy a jelölt legalább úgy tűnjön, mint aki alkalmas, ezt, mondom, nem kéne tán hagyni!

Hogy hát hogy gondolom.

Nézd, mondom, szerénytelenség nélkül állíthatom, hogy énrám hallgatnak az emberek...

Úgy van, szerintem is te lennél, aki...

Így van, aki majd téged javasollak.

Hogy engem?, hökkent meg a derék Samu, és még a szájához emelt kevertes kupica is elakadt útközben, mert kocsmasztalnál ültünk.

Téged hát!, de nem hagytam ám csodálkozni, hanem pontról pontra levezettem, miért lesz most az övé a legjobban bedobható név. Belement.

Sokat ugyan nem szervezkedtünk, ugye, a részletekbe csak a legjobb embereinket

avattuk be, nehogy a készülődés kitudódjon, de pompásan beteljesedett a merész ötlet, ami persze Samu barátom bátorságán múltott leginkább.

Habár, mi tagadás, először kissé megszeppentünk, mikor a volt ipartestületi terem színpadának poros függönye mögül, ahonnan a ti időtökben már csak a lakodalmi trubacsok zenekara vonult elő, a hajlongó Harmadik Cesznek magát a hírhedt Cservík elvtársat, a száznegyven kilós járási párttitkárt terelte a drapériás asztal főhelyére. Az ő jobbára egy '19-es vezérveteránt, baljára pedig egy vézna, szemüveges mukit ültettek, mint kiderült, egy megyei agrárügyi altitkárt vagy kicsodát. Vagyis a szűk színpadot úgy telepakolták a pártvezetéssel, hogy a mi téeszpotentátjainknak a széleken szinte már kapaszkodniok kellett, nehogy székestül zuhanjanak le közénk.

Megtartotta beszámolóját a fölfele bukásra készülő, ezért leköszönő elnök, Dobrák, aki nevének jelentéséhez képest annyira volt „jólelkű”, hogy inkább Dobtárasnak becézték '56 után, és nem érdemtelenül.

Akkor aztán az összeszorult szék- és asztalkecskelábak közül kitántorodva szólásra emelkedett a községi pártbizottság Harmadik Cesznekja, hogy még magasabbról ereszkedhessen le miközénk, elhinteni mélyenszántó eszméinek magvait az ő népében. És bizony fölszólalásának jelentőségét, tetszik, nem tetszik, el kell ismernem, hisz oly kitűnő indokok kíséretében hozta tudunkra az elnökjelölt, Burina nevét, hogy érvei most már az ingadozókat is meggyőzték: Bárkit, csak Burinát ne. (Az első pár sorban ülő hívei persze továbbra is őt pártolták.) Mindenesetre a „nagypolitika” támogatását tolmácsoló Cservík elvtárs, aki némi körbepislantó hezitálás után mégse reszkírozta meg, hogy fölálljon, az ő rőfögösen heherésző sertésfejével már csak egy nagyra fölfújt hab volt a tortán, jó, bocsánat, tudom, hogy képzavar.

No, elvtársak, hogy egyet-e értőtök a Burina elvtársnak a jelölésével, kérem kézföltartással megízélni a jelölést, vezényelte a levezető elnök, a téeszpárttitkár Bubenyik. Hogyne ízélnék meg!, feleltem rá én félhangosan, körbebólogatva, és fölemeltem a kezem. Ezt többen nem értették, de beavatott embereink is velem szavaztak, és intettek a szemükkel a bizonytalankodóknak, hogy nyugodtan, ahogy megbeszéltük, „csak rám figyeljete”. Jó. Na és kijön a teljes támogatás, minden tökéletes, elégedettség hullámzik végig a tribünön.

Amazok ott fönt még mindig élvezkednek, amikor fölállok, hogy, mondom, magam is örülök a jelölt széles körű támogatottságának, de én úgy tudom, a szervezeti szabályzat lehetőséget ad a többes jelölésre, és hát a megizmosodó szövetkezeti demokrácia érettségének mi sem volna méltóbb fokmérője (erre a fokmérőre különösen büszke voltam), mint hogy, mondom, fölvegyünk a jelölőlistára még egy delikvenst.

Hú, a Bubenyik erre igen ideges lesz, letorkolna, de csak hápogni képes, amikor letről közbeszól valaki: A, minék! Szerintem a Szuda Karcsit!, mondja erre a másik. Ugyan már, inkább a Farkas Fecőt!, szól közbe a harmadik. Mért, mert az ivócimborád? Erre röhögés támad, még az elnökségi ábrázatokon is földereng a megkönnyebülés derűje, hiszen a javaslatomtól azért csak nyugtalanok lettek. De most már komolytalannak és így ártalmatlannak látják a dolgot, honnan tudhatnák, hogy a bekiabálók lepróbált műsort adtak elő.

Csak a Bubenyik vakarja továbbra is a fejét, hogy akkor most mi legyen.

Szavaztassa csak meg az elvtárs, kik kerüljenek föl a jelölőlistára, feltéve, ha az illetők vállalják, ez a szabály!, szólal meg ekkor a kis szemüveges a Cservík elvtárs hóna alól. És közben ujjával mutogatja nyilván a paragrafust az odamorduló Cservíknak.

Erre fölállok megint, és egy semmitmondó indoklással javasolom fölvenni Kuhajda Sámuel. A sorok közt fölhangzik a megbeszélés szerinti hümmögés, fanyalgás, hogy

ále, ugyan, minek?, precso pont a Szamót?, és maga Samu se valami nagy kedvvel mond a jelölésre igent. Mígnem aztán fölteszik szavazásra, jelöljük-e Kuhajdát. Alig több mint a fele emeli föl a kezét. Ahogy megállapodtunk, mindenki a maga vezérbíkjára figyelve jelentkezett vagy nem jelentkezett.

Egyéb jelölt? Nincs, mert nem vállalják. Jó, hát akkor két jelölt elvtársunk van, pislog Bubenik a Cservík felé, aki kelletlenül rábólint. Fölteszem először szavazásra, emeli föl a hangját Bubenik, hogy szavazzuk meg, hogy Burina Mihály elvtárs legyen a Vöröskalász Termelőszövetkezet elnöke. Tessék szavazni!

Az első sorok elvtársi brancsa egy emberként lendít, de mögöttük megjátszott tanácsatlanság után csak elszórtan emelkednek föl a karok, pedig a rivális Samu maga is demonstratíven nyújtja magasba a kezét. Míg végül puff, az eredmény alig egyharmad.

Pánik támad erre odafönt, hogy hát képtelenség, hisz a jelölésnél egyhangú volt a győzelem!, meg hogy meg kell ismételni, szabálytalan volt, mit mond a szövetkezeti törvény?, továbbá nem is volt érthető a kérdés föltevése, hogy valaki erre se legyen képes!, vegye át Cservík elvtárs a levezetést, ilyesmik hallatszanak le, míg aztán a holt-sápadtan makogó Bubenik „ügyrendi meghívójából kifolyólag” szünetet rendel el.

A Harmadik párttitkár, Cesznak borzasztó szigorú ábrázattal ront le a színpadlépcsőn, és egyenesen Samuhoz megy: Kuhajda elvtárs, vagyis Sámuel, az van most, hogy fáradjál befele ide az irodába, mert volna itt, amit meg kéne haladéktalanul...

Igen?, néz rá Samu a Ceszakra, de a dolgomra kimehetek még? Azzal kísétál az udvarra, de Cesznak egész a budiajtóig követi, megvárja, és onnan kíséri be őt.

A többit már csak Samutól tudom. Odabent Cservík vette őt kezelésbe, amihez kiki a tehetsége szerint igyekezett szekundálni, így aztán nem csoda, hogy akadt, akinek a javaslatát járási szintű ordítózások közepette volt kénytelen szétmorzsolni Cservík hatalmi túlsúlya. Például a Bubenik részéről azt az ötletet, hogy a Kuhajda-retyerutyáról, ha megkaparjuk, azt mondja, „a notórikusan adóhátralékos múltat”, a rendőrségről éppenséggel beszerezhető a büntetett előélet.

Micsoda?! A begyűjtési időkből?, lilult el a járási párttitkár feje Samu elmondása szerint, aki ahányszor mesélte, mindinkább színezte: A szektás túlkapasok lomtárából akar meríteni, maga barom?! Hát ezért tartunk még mindig itt a szövetségi politikánk terén! Büntetett előéletet koholni, Bubenik elvtárs?! Az ész megáll! Kuhajda elvtárs, kérem, az ilyet meg se hallja! Mi a kétfrontos álláspont békés fejlesztésének vagyunk a talaján, szocialista nagyüzemi alapon, érti, Bubenik elvtárs meg a többi? Melynek sikerei bizonyítják, hogy ez haladóbb jövőbe mutat, mint a történelmi alapon túlhaladott egyéni szántásvetési út. Beleértve az állattenyésztő ágazatot. Nem pedig kényszerítő módszerrel! Aminek nincs is már értelme, mikor most már a falvaink népének amúgy sincs más útja, akkor mi a kutyaországának kéne?! Ezen nem gondolkoztak még el?

Szóval Kuhajda elvtárs, szó sincsen róla, nehogy már!, hiszen nem harapjuk le a fejét. Mi a szemtől szembe elbeszélgetésnek vagyunk a pártján meg a megértésnek. Nem buta ember maga, úgy hallom, ugyebár... Amit mi nagyon is jól tudunk. Mert mi nemcsak a kocsmái viccelődéseket tudjuk! A gúnyolódást a „fázósok” pufajkjájáról meg az „ellenforradalmi” munkás-paraszt kormányról, hogy ne is részletezzem már azt a kis szovjetgyalázást! Hm?, hogy mi nem tart örökké? Százötven év alatt sem váltunk törökké?, mi?, Kuhajda, ugye tud engem követni?!

Pardon!, szóltam ekkor közbe, ebből csak az elsőt mondtam én!, mesélte aztán a kocsmában a Samu, és ha szabad, csak a ténszerűség kedvéért: Didergők!, nem pedig fázósok!, mondom a Cservíknak, és rámosolygok kicsit.

De a többen is röhögött! Szintén!, ordítja erre a vén hájas. Ahogyan most se szégyenli nekünk itt ezt a szemtelen vigyorgást!

Bocsánat, mondom erre, színezt tovább a Samu, csak eszembe jutott, hogy a Dobtáras, nézek az ijedten odapislantó extéeeszelnökre, vagyis hogy a Dobrák elvtárs, mondom, és már majd kipukkad belőlem a röhögés, hiába húzott pufajkát, azóta is fájlalja viszont az összefagyott lábát! Hát nem?, Jóska, tanúsíthatod, hogy mivel rendes bakancsot nem adtak a géppisztoly mellé, telenként ezért máig úgy viszket az összes lábujjad, hogy az irodában is le kell rúgnod folyton a csizmát!

Na ne túlozzál, Szamókám!, torkoltuk le Samut a kocsmaszatlnál, vagánynak vagány vagy, de ez most már sok! Ennyire pimasz azért nem mertél lenni!

De Samu csak vigyorgott, és még arról is meg akart győzni minket, hogy ezután a fagyás kezeléséről tört volna ki a vita, mert ki a forró és hideg vizes váltó lábfürdőre, ki pedig a fokhagymagerezddel való bedörzsölgetésre esküdött.

Gondolom, utóbbira Cesznek és hívei!, céloztam a párttitkár fokhagymanevére, mire kitört a röhögés. Na de, mondom, ne hantázzál már, hanem folytasd!

Szamo leintette a nyerítőket, és mondta tovább, miszerint a hájas egy morgással elütötte a dolgot, hogy megint nyájaskodni kezdjen: Szóval!, azt mondja Cservík. Mi nemcsak a káros, hanem a hasznos oldalairól is jól tudunk magának,ovárisom Kuhajdom. Melyeket mi már nem elherdálni! Hanem nagyon is a mi és a maga javára szándékszunk fordítani! A megfelelő, későbbiek soráni poszton, kölcsönösen gyümölcsöző formában. Ezért én amondó vagyok, tolja oda nekem a bazsalygó disznóképét, hogy kössük meg ezennel a kellemeset a hasznessal!

Miről beszél?, mondom.

Hogy fölvennénk az apját meg az anyját is a téeszbe!

Maguk vennék föl? A mi téeszünkbe?, pofátlankodtam. Na!, mondom neki, gondoltam magamban, megnézem én azt, hogy az én apámat! Aki inkább énrám íratta az összes földjét, merthogy őt ugyan ne agítálgják! Hiszen, ahogy mondogatta, ha egyszer ő látja, amit lát, minek lépjen bele?, ugye?, mint az egyszeri paraszt ama tehénszarba. Hát aztán minek?, kérdem a Cservíktől, mikor én már bevitettem az összes földjüket, és apám különben is beteg! Nyugdíjuk így se meg úgy se volna!

De megkapnák az egy-egy hold tagi háztájit. És akkor nem érné magukat kár, ha a felesége viszontag kilépne, és az OTP-fiók vezetője lenne!

Miféle fióknak?

Takarék! Amit mi még az idén megnyitunk a község dolgozóinak. Egy jó könyvelőnő, ha beiskolázzuk a mérlegképesre, nagyon kéne oda! Na, mit szól?

Azt, hogy rohadnál meg, te hájas disznó!, mondom, mármint hogy magamban, mert hazudsz, mint a vízfolyás! Hát én tudom, hogy az az állás már a Nyemcsok Palié, aki-nek nemcsak hogy megvan már a mérlegképes, de még párttag is, nem szólva, hogy férfi! De nem mondtam semmit se. Erre a Cservík még avval is megtoldotta, hogy a pártbizottság is javasolná a fiam fölvetését a közigazdasági szakközépiskolába. Sőt, hát hogy a kollégiumi elhelyezés mellé ki lehetne majd eszközölni valami tanulmányi ösztöndíjat is. Na, mondom, kisfiam, akkor irány Szeged, oda fogsz menni, ahol már nem ezek az urak, mert én most ennek a disznó méretű féregnek, ha nem haragusztok, drága feleségem és kicsi fiacskám, a szemibe fogok röhögni!

Csak mondjak le most az elnökjelöltségről!, idézte magát Kuhajda, de hogy ezt ő tényleg vigyorogva mondta.

Nézze!, szólalt meg ekkor a kövér halkan, miközben Samu szerint valami alattomos

kíméletlenség villant föl a szemében. Hát magának és mindnyájunknak is ez volna okosabb... Mert egyébként, ugye, bökte ki, hát akkor valami mást kéne kitalálni...

Hú, a piszkos anyádat!, mondta magában odabent a barátom, mi az?, fenyegetsz?!, és elöntötte az epe. De, mondom, álljál le, Szamo!, fékezte meg magát, taktikát kell váltani. A jámbor barmot fogom most inkább adni.

Hát az lehet, Cservík elvtárs, hogy mást kell kitalálni, mert hát én most hogyan álljak a tagságunk elé, aki énbélém helyezte...?

A kutya faszát helyezte magába!, ordít föl a Cservík, hát nincsen megszavazva!

Nem, nem, hát... én nem is azt mondom, próbált a Szamo dadogni, minekünk is leutánozta, hogyan, hogy csak... csak a... izét... a jelölési bizalmat helyezte...

Megköszöni szépen, de nem fogadja el!

Én? Azt tetszik ajánlani, hogy... hogy a szocialista nagyüzemi gazdálkodás ügyét én ne valljam magaménak? Hátráljak meg a feladatok előtt? Hát hogy néznék én ezek után tükörbe?, remegett meg a Samu hangja. Nem állítom, hogy én vagyok rá a legmegfelelőbb. De erről csak a jelölőink és a választóink dönthetnek, én nem minősíthetem magamat se le, se föl, Cservík elvtárs! Hát az egy alapszervezetben is, mondjuk, én nem ismerem, de gondolom, ott is pártszerűtlen magatartás volna, nem? Maguknál is úgy van, hogy amely posztra az embert odahelyezi a párt, ott kell helytállnia! Ha meg nem jó az a káder, ne tessék őt oda jelölni vagy helyezni! Na de hogy maga a jelölt mondjon a bizalomra nemet?! Hogy venné az ki magát, Cservík elvtárs?

Se jelölés, se vállalás nem lesz, világos?!, csapott az asztalra Cservík, és eltökélten föltápázkodott. Ebből pedig elég volt mára, indulás!, intett Bubenynek és a Harmadik Cesznaknak. Végül pedig búcsúzóul, és ezt be is mutatta Samu, hogy így szegezze rám, azt mondja, a mutatóujját: Magának meg nagyon ajánlom, hogy értsen a szép szóból!

Hanem a kis szemüveges agrártitkár csak most dugta be a fejét, hogy elvtársak, asszem, folytatni kéne. Nicsak!, mondom, villantotta Szamo ránk, a kocsmaasztaliakra a szemét, hát nem is vettem észre, hogy ez eddig bent se volt! Jól fog ez még jönni énnekem!

Azzal kijöttek, s innen már megint én mondom. Szóval kitódultak, és nagy nehezen, mert még a színpad hátterében is ideges gesztikulálásokkal sugdostak egymás fülebe, kezdetét vette a folytatás.

Azaz vette volna, ha nem épp abból támad a kalamajka, hogy honnan is folytassák. Mert mint a pártszerűség helyi felelősét, Harmadik Ceszszakot érte a megtiszteltetés, hogy a tagsággal közölje, miszerint eljárási hiba történt Kuhajda Sámuel elvtárs jelölésével, hiszen, azt mondja, „mivel őt váratlanul érte, nem pedig eltökélten” – esküszöm, így mondta! –, ezért nem is nyilváníthatott határozott szándékot. Ami viszont föltételt képez, ezért még egyszer kötelességünk megkérdezni, hogy valóban meg-e fontolta alaposan a jelölésének az elfogadását, Kuhajda elvtárs...

Pfujozás, közbekiabálás, fütty és hangzavar, ezen már túl vagyunk!, már a Burina is le lett szavazva!, tegyék föl most már szavazásra Kuhajdát!, és így tovább. Bubenyk az asztalt verte, hogy csendet! és csönd legyen, a mindenségit! Cservík pedig ekkor odaszólt az ijedten toporgó Cesznaknak: Függessze föl a közgyűlést! Még szerencse, hogy a nagy fölfordulásban épp odanézttem, és ezt észrevettem, mert máris fölpattantam, hogy a közönség felé fordulva harsányan ezt mondjam:

Enszerintem nincsen semmi probléma! Legyen csak megválaszolva még egyszer az a kérdés, hát nem?, és kacsintottam is egyet a tagságnak. Rögtön elcsitultak, én pe-

dig hátba vertem Szamót, hogy ne várjon se szólításra, se kérdésre, hanem tessék, mondja!

Kuhajda Samu fölállt, és jó hangosan így szólt: Igen, vállalom! Elfogadom a jelölést a Vörösikalász Termelőszövetkezet elnöki posztjára!

Éljenezs lenről, zavarodottság odafönt. Most akkor mi van?, olvastam le a dühében már erősen vörösödő Cservík szájáról a kérdést, amit a kis szemüvegesnek vetett oda. De az csak vonogatta a vállát, hogy hát nincs mit csinálni, szavazni kell. Cservík a foga közé rágta az ajkát, majd körülnézett, intett jobbra és balra, mire szomszédai gyorsan félretolattak a székekkel, hogy vezérük, aki közben az asztalperemen két kézzel támasztva meg magát nagy levegőt vett az erőfeszítéshez, föltápáskodhasson.

Eltársak! Rövid leszek, már mindenkit, gondolom, vár a vacsora. Egyetlen dolgra!, harsant föl a hangja váratlan élességgel, egyetlenegyre hívom föl mindnyájuk figyelmét! A felelősségre!, s avval öklével odavert az asztalra. Egymás iránt és a szocialista nagyüzemi gazdálkodás ügye iránt! Mert én azt nem hiszem, hogy maguknak mindegy! Hogy az mindegy volna, boldogul-e a közös gazdaság, és benne boldogulnak-e maguk, vagy pedig elpusztulnak, mint egy kiszáradt fa! Mely pedig teremhetne gazdagon gyümölcsöt! Maguk itt most megszavazhatnak, akit akarnak. De azt vegyék tudomásull!, és ne utána jajveszékéljenek nekem! Hogy csakis az az egyszemélyi vezető, aki nem csupán a magukét, hanem a mi agrárpolitikánk bizalmát is élvezi, és hadd ne fejtegessem itt ki a széles körű támogatások és szövetkezeti hitelek rendszerét, egyedül csak az lesz képes magukat előnyös lehetőségekhez juttatni! Őszintén beszélék magukhoz, és miért is ne tenném. Mert ha mi meg vagyunk győződve róla, hogy mi a jövő helyes útja, akkor ragaszkodhatunk ahhoz is, hogy falvaink népét senki!, sem a tudatlan izgága, sem pedig az eltökélt osztályellenség ne vezethesse a bűnös zsákutcába! Ahol nem a boldogulás, hanem a bizalmatlanság, a magára maradás és végül az elnyomorodás vár mindenkire! Fogadják meg tehát felelősen az ajánlatomat: válasszák meg elnöküknek Burina Mihály elvtársat! Köszönöm a figyelmüket.

Na!, mondom, ez összeszedte magát! Frappáns volt! Ravasz és határozott, zsaroló s egyben mézesmadzaghúzó, amellettn tényleg elég rövid. De tán csak nem szartak be már az embereink!

Hát ma is büszke vagyok rá, hogy tagságunkat nem tudta megfélemlíteni a Cservík: Hatvanhárom százalékkal harmincegy ellenében, a többi tartózkodás, megszavaztuk Kuhajda Sámueltn elnöknek. Az éljenezs után Samu elfogódottan felállt, de nem akart a színpadra fölmenni, csupán a helyéről mondott köszönetet. Úgyhogy Cservík elvtárs csak elmenőben, az ajtóban inthette magához az újdonsült elnököt:

Kuhajda elvtárs, én az egyenes szavak embere vagyok. Maga most elnök lett. De azt megmondom magának világosan, hogy maga soha nem fogja élvezni a politika bizalmát. Úgy kösse föl a gatyát! A viszontlátásra!

*

Ma csak egy záradékot, drágáim, a tegnapihoz:

Hogy hát ami azt illeti, szavunk se lehetett, Cservík betartotta, amit ígért.

Alig egy-két hónapja volt még csak elnökünk a Kuhajda Samu, amikor észre kellett veygük, hogy nem stimmel valami. Hogy például mi bizony hasztalan ostromoljuk már a Téesz-ker elosztóirodáit alkatrész- és anyagigénylési folyamodványainkkal, mert az addig szokásossal szemben rendeléseinket nemhogy ki nem elégítik, de még csak válaszra sem érdemesítik. Címborámmal egymásra néztünk, és összebólintottunk: ebbe

már a Cservík-féle párttitkári gengszterpolitika dugta bele a piszkos mancsát. Semmi jóra nem számíthatunk, saját magunknak muszáj valamit csinálni.

Kis fejkavarás után kimentem Hobot Lajcsihoz Szöllőstre. Te!, mondom neki, te mihez fognál, mondom, ha nem kapnál mondjuk nagyabroncsot a Bjeloruszokhoz?

Szólnék a Ferkónak, azt mondja.

Kicsodának?

Az anyagbeszerzőnek.

De hát, mondom, az igénylésíró kislány már a harmadik sürgetést is elküldte, hogy állnak a traktorok!

Ne vicceljél már!, hát nektek nincsen anyagbeszerzőtök?

Milyen beszerzőnk?, tudtommal ilyesmi munkakör tinálatok sincsen!

Nincsen, mert nem futja sajátira. De hogy meg vannak állapodva Valentini Ferkóval, persze svarcban.

Hát az meg, mondom, kicsoda.

Mégis mit gondolok, ki volna. Aki tudja, hogyan lehet gumiabroncsot szerezni. Vagy cementkiutalást, bőrkabátot, drótot, csövet, márkás fényképezőgépet.

Valami feketéző?

Fenéket, munkavédelmi előadó, pro form. A Szegedi Halászati és Háziiipari Szövetkezetnél. Hogy keddenként szokott benézni, jöjjenek akkor. De nehogy elfelejtsen étkezési hozzájárulást hozni, mert mindig a legjobb konyakból kér, és nem is csak egyet.

Na, így ismerkedtem meg harmadnap Valentini Ferkóval, aki majd mindarra megtanít, amit ő tud, és bevezet abba a csavargóéletbe is, amelyből annyi fájdalommal származott aztán, édes Mariskám, de bocsássál meg nekem, ha tudsz.

Rugási Gyula

SZELLEMKÉPEK

Töredékek a közelmúlt vallástörténetéből

„Van egy más fajta, ősi álmú ember,
Ki csupa-cél és Cél felé rohan.”

(Ady Endre: FORRÓ SZOMJAKBAN EMLÉK
[1912])

1

A fantom. Vergilius AENEIS-ének II. énekében a költő – aki egyúttal a császár barátja s a hősi múlt zseniális megálmodója – Creusa „hasonmását” és „árnyát” (*simulacrum atque ipsius umbra*) idézi föl előttünk; a titokzatos árnyalak jellemzésekképpen pedig egy nagyon is figyelemre méltó, bár első pillantásra talán nüanszyninak tűnő megállapítást tesz. Azt írja ugyanis, hogy a jelenés mindenben hasonlít a hajdani hús-vér lényhez, csak az „alakja lett nagyobb” (*et maior imago*).

Majd' kétezer év múltán a „*maior imago*” nem csupán a lenti és a fenti világnak az eredeti kontextusban elmosódó (ha tetszik: „szellemképes”) határaitra figyelmeztet, hanem a modern kori manipuláció tömeglélektanának időtlen vonatkozásaira is. A lát-